

Срещен

УКРАЇНА

(11) 35132

(19) (UA)

(51) 7 C12F5/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ПАТЕНТ на винахід

видано відповідно до Закону України
"Про охорону прав на винаходи і корисні моделі"

Голова Державного департаменту
інтелектуальної власності

М. Паладій

(21) 99084716
(22) 18.08.1999
(24) 15.07.2003
(46) 15.07.2003. Бюл. № 7

(72) Гулий Іван Степанович, Шиян Петро Леонідович, Циганков Петро Семенович, Домарецький Віталій Афанасійович, Новіков Іван Миколайович, Мантуло Олександр Павлович, Жолнер Іван Дмитрович, Сосницький Віталій Володимирович, Сватков Леонід Борисович, Худик Богдан Іванович, Шуляковський Геннадій Францович, Пашков Володимир Іванович, Рудаков Володимир Костянтинович, Жихарев Юрій Валентинович, Мінченко Анатолій Каленикович
(73) Закрите акціонерне товариство "Епсілон", Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-виробниче підприємство "ІНТОРНТЕХНІК"

(54) СПИРТ ЕТИЛОВИЙ ДЕНАТУРОВАНИЙ

УКРАЇНА

(19) UA (11) 35132 (13) C2

(51) 7 C12F5/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ НА ВІНАХІД

(54) СПИРТ ЕТИЛОВИЙ ДЕНАТУРОВАНИЙ

1

(21) 99084716
 (22) 18.08.1999
 (24) 15.07.2003
 (46) 15.07.2003. Бюл. № 7, 2003 р.
 (72) Гулий Іван Степанович, Шиян Петро Леонідович, Циганков Петро Семенович, Домарецький Віталій Афанасійович, Новіков Іван Миколайович, Міантуло Олександр Павлович, Жолнер Іван Дмитрович, Сосницький Віталій Володимирович, Сватков Леонід Борисович, Худяк Богдан Іванович, Шуляковський Геннадій Францович, Пашков Володимир Іванович, Рудаков Володимир Костянтинович, Жижарев Юрій Валентинович, Мінченко Анатолій Каленикович
 (73) Закрите акціонерне товариство "Епсілон", Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-виробниче підприємство "ІНТОРНТЕХНІК"

2

(56) Большой энциклопедический словарь, Химия, М. 1998, с.151.
 ТУ 10-0334585-4-90, 1990.
 (57) 1. Спирт етиловий денатурований, що містить етиловий спирт, денатуруючу добавку і розчин барвника, який відрізняється тим, що містить етиловий спирт, який має видиму міцність від 82 до 100 %, а як денатуруючу добавку він містить у розрахунку на 1000 дал безводного спирту метилетилкетон в кількості від 0,1 дал до 2,0 дал га розчин бітрексу.
 2. Спирт етиловий денатурований по п.1, який відрізняється тим, що розчин барвника являє собою 0,03-0,05 %-ний розчин у технічному етиловому спирті.
 3. Спирт денатурований по п.1, який відрізняється тим, що розчин бітрексу являє собою 0,1-5,0 %-ний розчин у технічному етиловому спирті.

Вінахід стосується спиртової промисловості і може бути використаний у виробництві денатурованого етилового спирту.

До цього часу в Україні та країнах СНД виробляють спирт етиловий денатурований з концентрацією етанолу 82% об., який призначений для використання як паливо у побутових приладах. Зараз виникла необхідність виробляти спирт етиловий денатурований для потреб органічного синтезу та інших галузей промисловості, які раніше використовували гідролізний технічний етиловий спирт. В Україні гідролізний спирт не виробляють, а виробляють харчовий спирт з вуглеводовмісної сировини з природних відновлюваних джерел (картопля, зерно тощо). Для технічних потреб виробляють спирт етиловий технічний категорій А, Б, В з концентрацією етанолу 96% і 92% об. У залежності від потреб відповідної галузі промисловості спирт етиловий технічний в тій чи іншій мірі очищується від домішок. Як діючим законодавством України спирт етиловий технічний повинен бути денатурованим. Денатуруючі добавки роблять спирт непридатним для харчових потреб, денатурований етиловий спирт не може бути використаний для виготовлення алкогольних

напоїв. Промисловий органічний синтез, електронна промисловість, оборонна промисловість (виробництво пороху, вибухових речовин тощо), виробництво кремній-органічних полімерів використовують етиловий спирт з концентрацією етанолу більшою, ніж 82% об. (концентрація існуючого спирту етилового денатурованого), а саме: від 82 до 100%. Тому виникла необхідність виробляти спирт етиловий денатурований міцністю понад 82 %. Крім того, такий спирт етиловий денатурований повинен містити ті денатуруючі добавки, які б задовольнили потреби відповідних споживачів такого спирту. Так, наприклад, для лакофарбової промисловості можна використовувати як денатуруючу добавку етилацетат, а скипидар не придатний для цього. Для виробництва фотоплівки та кіноплівки етилацетат не може бути денатуруючою добавкою, ацетон же допускається до використання як денатуруюча добавка.

Відомий спирт етиловий денатурований, в якому знаходиться денатуруюча добавка, що містить піридин, ацетон і метанол у такому кількісному співвідношенні, %мас.:

піридин 0,5
 ацетон 24,5

(19) UA (11) 35132 (13) C2

метанол 75,0

Такий спирт етиловий денатурований має стійкий неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%. (Вредные вещества в промышленности. Справочник для химиков, инженеров и врачей. Под редакцией М.В. Лазарева и Э.Н. Невинной, т.1, издательство "Химия", 1976 год, стр.46). Спільними ознаками з винаходом, що заявляється, є наявність у спирті етиловому денатурованому піридину й ацетону.

Причинами, що перешкоджають одержанню потрібного технічного результату є значний вміст у денатуруючій добавці метанолу, який має значну токсичність (приводить до втрати зору і смерті). В той же час запах метанолу мало відрізняється від запаху етанолу, тому вплив метанолу на органолептичні властивості спирту етилового денатурованого незначний.

Як прототип за найбільшою кількістю співпадаючих ознак вибрано спирт етиловий денатурований за ТУ 10-0334585-4-90, який має фіолетовий з різними відтінками копір, стійкий неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%. Об'ємна частка етанолу в денатурованому спирті $82 \pm 0,2\%$. Для денатурації використовують керосин (гас) освітлювальний, скипидар живичний за ГОСТ 1571-82, піридинові основи, барвник "Основний фіолетовий К" за ГОСТ 22698-77.

У прототипі наведено рецептуру №1 і рецептуру №2 для денатурації спирту. Рецептура №1 у розрахунку на 1000дал готового денатурованого спирту має такий склад:

керосин 5дм³
піридинові основи 2,5дм³
розчин барвника 1,0дм³.

Рецептура №2 у розрахунку на 1000дал денатурованого спирту має такий склад:

керосин 5дм³
скипидар 5дм³
розчин барвника 1,0дм³.

Розчин барвника готують шляхом розчинення 0,4г барвника "Основного фіолетового К" у 1,0дм³ 82% спирту. Спільними суттєвими ознаками з винаходом, що заявляється, є наявність у денатурованому спирті керосину, скипидару, піридинових основ, барвника.

Причинами, що перешкоджають одержанню очікуваного технічного результату, є те, що спирт етиловий денатурований за прототипом містить 82% етанолу, є непридатним для багатьох галузей промисловості, яким потрібен спирт етиловий денатурований з концентрацією етанолу понад 82% і певними денатуруючими добавками.

В основу винаходу поставлено задачу в спирті етиловому денатурованому за рахунок зміни кількісного і якісного складу забезпечити покращання фізико-хімічних показників при збереженні відрапливих органолептичних властивостей, що дозволить розширити галузі застосування спирту етилового денатурованого.

Поставлена задача вирішується тим, що спирт етиловий денатурований, який складається з етилового спирту і денатуруючої добавки, згідно з винаходом, містить етиловий спирт, який має

видиму міцність від 82 до 100%, а як денатуруючу добавку він містить у розрахунку на 1000дал безводного спирту від 0,1дал до 5,0дал дві або більше речовин, вибраних із наступного ряду: ацетон, бензин, фракція бензинова прямогінна, бензол, водна активна субстанція, гас освітлювальний, гас для технічних цілей, діетилфталат, етилацетат, етиленгліколь, етиловий ефір, масло сивушне, метилетилкетон, метиленова синь, моноетиленгліколь, основи піридинові, скипидар, сольвент, толуол, циклогексан, бітрекс та розчин барвника.

Згідно з винаходом розчин барвника представляє собою 0,03-0,05%-ний розчин у технічному етиловому спирті.

У відповідності з винаходом розчин бітрексу представляє собою 0,1-5,0%-ний розчин у технічному етиловому спирті. Для виготовлення спирту етилового денатурованого беруть:

- спирт етиловий технічний категорії А, Б або В за ТУ У 18.468-98, а також спирт етиловий технічний з видимою міцністю 100%;
- ацетон за ГОСТ 2768-84;
- барвник "Кристалічний фіолетовий" за ТУ 6-09-4119-75;
- барвник "Основний фіолетовий К" за ГОСТ 22698-77;
- барвник "Основний фіолетовий" за ГОСТ 4567-69;
- барвник за ТУ 6-09-29-76;
- бензин за ТУ 38.601-53-5-92;
- фракція бензинова прямогінна за ТУ 38-601-09-166-91;
- бензол за ГОСТ Р50445-92Е;
- бітрекс (гірка добавка) за діючою нормативно-технічною документацією замовника;
- водна активна субстанція (WAS) (емаль 228D, натрійетилсульфат) за діючою нормативно-технічною документацією споживача (замовника);
- гас освітлювальний за ТУ 38.401-58-8-90;
- гас для технічних цілей за ТУ 38,401-58-8-90;
- діетилфталат за ТУ 64-19-134-91;
- етилацетат за ГОСТ 8981-78;
- етиленгліколь за ГОСТ 19710-83Е;
- етиловий ефір за ГОСТ 6265-74;
- масло сивушне за ГОСТ 17071-91;
- метилетилкетон (МЕК) за діючою нормативно-технічною документацією;
- моноетиленгліколь за ТУ 6-01-1283-83;
- основи піридинові за ТУ 14-7-109-91;
- скипидар за ГОСТ 1571-82Е;
- сольвент за ГОСТ 10214-78;
- толуол за ГОСТ 14710-78-Е (СТ СЭВ 5476-86);
- циклогексан за ГОСТ 14198-78.

При виготовленні спирту етилового денатурованого окремо готували розчин барвника і розчин бітрексу. Для цього розраховану наважку барвника чи бітрексу розчиняли у розрахованому об'ємі спирту етилового технічного. Цей розчин виливали у ємкість-збірник розчину барвника чи ємкість-збірник розчину бітрексу і направляли на змішування з іншими компонентами. В окремих ємкостях-збірниках розчиняли у спирті етиловому технічному інші компоненти денатуруючої добавки і направляли на змішування з рештою спирту

28.04.98

етилового технічного у відповідності з рецептурою. Для спирту етилового ректифікованого, який було виготовлено за винаходом, що заявляється, визначали такі фізико-хімічні показники:

- зовнішній вигляд;
- запах і стійкість запаху;
- реакція;
- масова частка сухого залишку за ГОСТ 10749.9.

Стійкість запаху денатурованого етилового спирту визначали після розведення його дистильованою водою до міцності 40-45

Далі винахід ілюструється такими прикладами конкретної реалізації.

Приклад 1

У розрахунку на 1000дал безводного спирту було взято такі компоненти, дал:

- сольвент 5,0
- сивушне масло 5,0
- 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" 1,0
- спирт етиловий технічний марки А решта.

Одержаний денатурований спирт - прозора фіолетова рідина, має стійкий неприсмний запах, що не зникає при розведенні його водою до міцності 40-45%.

Приклад 2

У розрахунку на 1000дал безводного спирту було взято такі компоненти, дал:

- скипидар 2,0
- етилацетат 3,5
- 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" 1,0
- спирт етиловий технічний марки А решта.

Приклад 3

У розрахунку на 1000дал безводного спирту було взято такі компоненти, дал:

- ацетон 2,5
- етилацетат 3,0
- 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" 1,0
- спирт етиловий технічний марки А решта.

Приклад 4.

У розрахунку на 1000 дал безводного спирту було взято такі компоненти, дал:

- етилацетат 5,0
- 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" 1,0

Приклади 5-25.

Спирт денатурований готували так, як описано вище, за винятком того, що змінювали якісний і кількісний склад композиції. Склад спирту денатурованого, а також органолептичні властивості наведено у таблиці.

Таблиця

№ прикладу	Компоненти	Вміст у розрахунку на 1000дал безводного спирту	Органолептичні властивості
1	2	3	4
1	сольвент сивушне масло 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки А	5,0 5,0 1,0 решта	прозора фіолетова рідина, має стійкий неприсмний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.
2	скипидар етилацетат 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки А	2,0 3,5 1,0 решта	прозора фіолетова рідина, зберігає відразливі органолептичні властивості при розведенні до міцності 40-45%
3	ацетон етилацетат 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки А	2,5 3,0 1,0 решта	прозора синя рідина, має стійкий неприсмний запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.
4	етилацетат 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки А	5,0 1,0 решта	прозора фіолетова рідина, має запах, який повністю перебиває характерний спиртовий запах
5	бензин діетилфталат 0,04%-ний розчин барвника "Метилена синь" спирт етиловий технічний марки Б	3,0 1,0 1,0 решта	прозора фіолетова рідина, має стійкий відразливий запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.

1	2	3	4
6	фракція бензинова прямогінна етиленгліколь гас освітлювальний 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки Б	3,5 2,5 0,1 1,0 решта	прозора фіолетова рі- дина, зберігає відраз- ливі органолептичні властивості при розве- денні до міцності 40-45%
7	бензол циклогексан моноетиленгліколь основи піридинові спирт етиловий технічний марки В	3,0 2,5 0,1 0,1 решта	прозора безбарвна рі- дина, має стійкий не- приємний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45 %.
8	метилетилкетон розчин бітрексу 5%-ний 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний з види- мою міцністю 100%	2,0 1,0 3,0 решта	прозора синя рідина, має стійкий відразли- вий запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.
9	толуол гас для технічних цілей 0,05%-ний розчин барвника "Кристалічний фіолетовий" спирт етиловий технічний марки А	2,5 2,0 0,1 решта	прозора фіолетова рі- дина, має дуже неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.
10	бензин діетилфталат 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки А	0,1 5,0 1,0 решта	прозора синя рідина, має стійкий відразливий запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.
11	сольвент основи піридинові 0,03%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий " спирт етиловий технічний марки А	0,1 5,0 5,0 решта	прозора інтенсивно-фіолето- ва рідина, має стійкий непри- ємний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.
12	скипидар етилацетат 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки А	5,0 0,1 5,0 решта	прозора синя рідина, зберігає відразливі ор- ганолептичні властиво- сті при розведенні до міцності 40-45%
13	етилацетат 0,04%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки А	3,0 1,0 решта	стійкий неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%
14	етилацетат розчин бітрексу 0,1%-ний 0,03%-ний розчин барвника "Кристалічний фіолетовий " спирт етиловий технічний марки А	5,0 2,0 3,0 решта	прозора фіолетова рі- дина, має запах, який повністю перебиває характерний спиртовий запах
15	фракція бензинова прямогінна етиленгліколь гас освітлювальний 0,05%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К" спирт етиловий технічний марки Б	0,1 2,5 5,0 1,0 решта	прозора фіолетова рі- дина, зберігає відраз- ливий запах при розведенні до міцності 40-45%
16	бензол циклогексан моноетиленгліколь основи піридинові спирт етиловий технічний, який має видиму міцність 100%	0,1 2,5 5,0 5,0 решта	прозора безбарвна рі- дина, має стійкий від- разливий запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.
17	толуол гас для технічних цілей 0,05%-ний розчин барвника "Кристалічний фіолетовий " спирт етиловий технічний марки В	0,1 5,0 3,0 решта	прозора фіолетова рі- дина, має відразливий запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.

1	2	3	4
18	бензин діетилфталат 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки А	5,0 0,1 5,0 решта	прозора інтенсивно-синя рідина, має стійкий неприємний запах, що не зникає При розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.
19	фракція бензинова прямогінна етиленгліколь гас освітлювальний 0,03%-ний розчин барвника "Основний фіолетовий К"	4,0 0,1 0,1 5,0	прозора інтенсивно-фіолетова рідина, зберігає блювотні органолептичні властивості при розведенні до міцності 40-45%
20	метил етилкетон розчин біпрексу 5%-ний етиловий ефір 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки Б	5,0 0,1 3,0 5,0 решта	прозора синя рідина, має стійкий відразливий запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%
21	бензол циклогексан моноетиленгліколь основи піридинові спирт етиловий технічний марки В	0,1 0,1 0,1 5,0 решта	прозора безбарвна рідина, має стійкий нудотний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%
22	толуол гас для технічних цілей ацетон 0,05%-ний розчин барвника "Кристалічний фіолетовий" спирт етиловий технічний марки А	2,5 5,0 0,1 0,1 решта	прозора фіолетова рідина, має дуже неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до міцності 40-45%.
23	бензин діетилфталат 0,05%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки Б	0,1 5,0 0,1 решта	прозора фіолетова рідина, має стійкий неприємний запах, що не зникає при розведенні водою до концентрації спирту 40-45%.
24	водна активна субстанція скипидар етилацетат 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний з видимою міцністю 100%	5,0 1,0 0,1 5,0 5,0 решта	прозора синя рідина, зберігає відразливі органолептичні властивості при розведенні до міцності 40-45%
25	скипидар водна активна субстанція етилацетат 0,03%-ний розчин барвника "Метиленова синь" спирт етиловий технічний марки А	5,0 од 2,0 5,0 решта	прозора синя рідина, зберігає відразливі органолептичні властивості при розведенні до міцності 40-45%

У наведених прикладах масова частка сухого залишку за ГОСТ 10749.9 була в межах від 5 до 10 мг/дм³. Наведені приклади підтверджують досягнення потрібного технічного результату для всього ряду заявлених денатуруючих добавок.